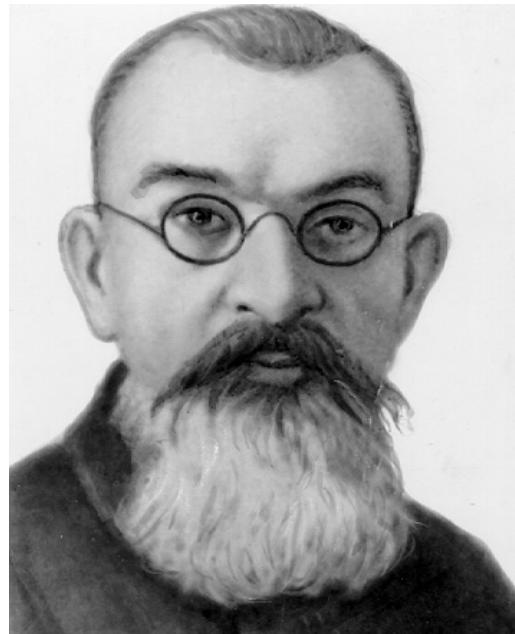

Павло Аполлонович Тутковський (до 150-річчя від дня народження)

Цього року виповнилося 150 років від дня народження видатного українського вченого, академіка АН України Павла Аполлоновича Тутковського. Він народився 1 березня 1858 в м. Липовець (тепер селище міського типу Вінницької області). Після закінчення 1882 р. Київського університету в 1884—1896 рр. працював у ньому консерватором мінералогічного та геологічного кабінетів. Тут молодий учений сформувався як дослідник з оригінальним науковим мисленням і яскравими педагогічними здібностями. В 1896—1904 рр. П.А. Тутковський викладав природознавство, географію і фізику в гімназіях Києва, у 1904—1913 рр. був інспектором та директором шкіл на Волині. Після отримання в 1911 р. у Московському і Казанському університетах ступенів доктора географії, мінералогії та геогнозії він 1913 р. повернувся в Київський університет і наступного 1914 р. обирається професором кафедри географії.

Ім'я П.А. Тутковського нерозривно пов'язано з Національною академією наук України. Він брав активну участь у її створенні і був одним з перших її 12 академіків. У 1919 р. П.А. Тутковського обрано головою Фізично-математичного відділу УАН. З 1924 р. він керував науково-дослідною кафедрою геології, реорганізованою 1926 р. в Інститут геологічних наук ВУАН, директором якого був до кінця життя. П.А. Тутковський — один з організаторів і з 1927 р. перший директор Національного геологічного музею України. Помер П.А. Тутковський 3 червня 1930 р. у Києві.

Наукова діяльність П.А. Тутковського охоплює широке коло питань з мінералогії, петрографії, геохімії, палеонтології, регіональної геології, геоморфології, фізичної географії, гідрогеології. Його праці покладено в основу багатьох наукових напрямків. Свої численні дослідження учений проводив переважно на території України — описав річки і озера, встановив Пелчанські дислокації, від-

крив карстові явища, розробив схему зональності волинських ландшафтів тощо. Висунув низку гіпотез та теорій, головним чином з проблем четвертинної геології — еолового походження лесу і лесових порід, післяльодовикових пустель Північної півкулі та ін. Його праці присвячено також вивченням крейдових і палеогенових відкладів України і Білорусі. Значну увагу вчений приділяв розробці нових методик геологічного дослідження, вперше в Україні розробив методику і розпочав дослідження мікропалеонтологічних залишків із кайнозойських відкладів. Він один з основоположників мікропалеонтологічного дослідження осадових гірських порід. Важливі значення мають його праці про природне районування та природні краєвиди України. Вперше він висунув пропозицію про можливість водопостачання Києва артезіанськими водами. П.А. Тутковський — автор підручників з мінералогії, геології та географії для вузів, першого українського словника геологічної термінології, був відомим популяризатором геологічних знань.